

Δεκαέξι Χρόνων νεκρός

Η δολοφονία του δεκαεξάχρονου Κώστα Φραγκούλη τείνει να ξεχαστεί. Άλλος ένας, μετά τον Νίκο Σαμπάνη, «απόβλητος» αυτής της κοινωνίας νεκρός. Απ' την άλλη πλευρά, πάλι οι μπάτσοι ελεύθεροι, περιμένοντας κάποια δίκη που θα γίνει κάπου, κάποτε. Όπου η δικογραφία θα έχει κενά, κρίσιμοι μάρτυρες θα απουσιάζουν, ο Κούγιας θα επικαλείται την παρουσία του σε κάποια άλλη δίκη, κάποιου άλλου καθάρματος και κάπως έτσι ο χρόνος θα περνάει.

Αυτό το επαναλαμβανόμενο μοτίβο μπάτσικων δολοφονιών ενάντια σε άοπλους μικροπαραβατικούς τσιγγάνους είναι, προφανώς, κάτι παραπάνω από εξοργιστικό. Αλλά πρέπει να το αντιληφθούμε σαν αυτό που είναι: μια συνολική милитарιστική μετατόπιση της δημόσιας τάξης, απόλυτα ταιριαστή με την συγκυρία. Κι οι πρώτοι/ες που νιώθουν στο πετσί τους τέτοιους μετασχηματισμούς, είναι εκείνοι κι εκείνες που κινούνται στην εξωτερική περίμετρο της νομιμότητας· εκείνες κι εκείνοι που η ζωή τους διατιμάται σταθερά προς τον πάτο.

Αλλά ας το πάρουμε από την αρχή.

Κατά πρώτον, οι μπάτσοι που καταδίωξαν και δολοφόνησαν τον Φραγκούλη, γιατί δεν πλήρωσε βενζίνη αξίας 20 ευρώ, ήξεραν ακριβώς τι φιγούρα είχαν απέναντί τους κι ας υποστηρίζουν άλλα στις καταθέσεις τους. Ο «ύποπτος» οδηγούσε ένα κωλοφτιαγμένο αγροτικό, πολύ κοντά σε καταυλισμό Ρομά. Ας σημειωθεί επίσης ότι ο εν λόγω καταυλισμός Αγίας Σοφίας βρίσκεται δίπλα σ' ένα πρώην στρατόπεδο κι έχει «θέα»

τις φυλακές Διαβατών Θεσσαλονίκης. Κατά δεύτερον, πάνω στον «ενθουσιασμό» τους οι μπάτσοι ξέχασαν ότι οι κανόνες εμπλοκής τους λένε ότι απαγορεύεται να πυροβολήσουν κάποιον (άοπλο) που τρέπεται σε φυγή. Όπως και στην περίπτωση του Περάματος, τον Οκτώβριο του 2021, εφθύραν κίνδυνο διεμβολισμού των μηχανών τους.

Μετά την αναμενόμενη αιματηρή κατάληξη, ο μεν Φραγκούλης καταλήγει στην εντατική του Ιπποκράτειου φρουρούμενος σε 24ωρη βάση υπό συνθήκες απόλυτης σιωπής για την κατάσταση της υγείας του, η δε κοινότητά του ξεσπάει τη δίκαιη οργή της ανά την επικράτεια. Από την Πάτρα και το Αγρίνιο έως τα καταραμένα δυτικά προάστια της Αττικής και φυσικά την ίδια την Θεσσαλονίκη, οι καταυλισμοί ξεσκάνονται σε μια τετραήμερη εξέγερση, η οποία υπενθυμίζει ότι ο αυτός είναι ο μόνος τρόπος να υπάρξουν δημόσια με αξιοπρέπεια οι «απόβλητοι». Όπως έχουν κάνει ξανά και ξανά οι μετανάστες κι οι μετανάστες, η δυναμική παρουσία των Ρομά έξω από τα γκέτο που τους έχουν καταδικάσει, δημιουργεί χώρους και χρόνους δημόσιας ορατότητας με τους όρους που θέτουν οι ίδιοι/ες. Μιλάνε οι ίδιοι γι' αυτούς, υπάρχουν δημόσια οι ίδιες γι' αυτές –ακόμα κι αν είναι για μερικές μέρες.

Από εκείνο το χρονικό σημείο και μετά λοιπόν, η δημόσια τάξη αρχίζει και εφαρμόζει τακτικές από το manual της αντιμετώπισης. Άλλωστε έχουν περάσει σχεδόν δεκαπέντε χρόνια (και δύο γερά ξεσπάσματα της καπιταλιστικής κρίσης) από τον Δεκέμβριο του 2008 –μην το ξεχνάμε: οι αρχές έχουν αντλήσει τα κατάλληλα πολιτικά και επιχειρησιακά διδάγματα.

Σε πρώτο χρόνο λοιπόν, ειδήμονες της φτηνής κοινωνιολογίας ανέλαβαν να δια φωτίσουν τους τηλεθεατές ότι «οι Ρομά έχουν οι ίδιοι επιλέξει την μη ένταξή τους στην καθώς πρέπει κοινωνία». Παράλληλα η αστυνομία διεξήγαγε στρατιωτικού τύπου επιχειρήσεις σε καταυλισμούς με ΕΚΑΜ, ΟΠΚΕ και όλες τις υπόλοιπες «ειδικές υπηρεσίες» ψάχνοντας, υποτίθεται, για τους φυσικούς αυτουργούς των επεισοδίων. Κρίσιμη λεπτομέρεια, που διέφυγε της προσοχής όλων των δημοσιολογούντων; Οι μπάτσοι δεν αρκέστηκαν σε μια γενική επίδειξη δύναμης, αλλά μπουκάραν –χωρίς ένταλμα– σε πολλές δεκάδες σπίτια για να βρουν τί; Λίγες δεκάδες γραμμάρια φούντας, συνολικά.

Εν τω μεταξύ το σιωπητήριο συνεχίζεται στο Ιπποκράτειο, κάνοντας σαφές ότι η διοίκηση του νοσοκομείου (τουλάχιστον αυτή) είναι οργανικά ενταγμένη στον σχεδιασμό της αντιμετώπισης: άλλωστε ο έλεγχος της ροής της πληροφορίας είναι βασικό ζητούμενο σε τέτοιες περιπτώσεις. Ακόμα κι όταν ανακοινώνεται τελικώς ο θάνατος του Φραγκούλη, φαίνεται πως υπάρχει

Επιχείρηση σε καταυλισμό Ρομά.

μια κρίσιμη χρονοκαθυστέρηση. Ενώ το δελτίο τύπου εκδίδεται μετά τις 10 το πρωί της 13ης Δεκεμβρίου, η αστυνομία έχει μπει ήδη σε κατάσταση αυξημένης επιφυλακής από τις πρώτες πρωινές ώρες της ίδιας ημέρας. Ένα πράγμα μπορεί να σημαίνει κάτι τέτοιο: ότι η δημόσια τάξη είχε ενημερωθεί αρμοδίως ώστε να φροντίσει για τα περαιτέρω, ενώ η οικογένεια του Κώστα Φραγκούλη είχε μείνει ακόμα με την εντύπωση ότι ο άνθρωπός της έχει ακόμα κάποιες ελπίδες να μείνει στη ζωή.

Όσα περιγράψαμε παραπάνω είναι γενικώς γνωστά, κάποια ευρέως δημοσιοποιημένα. Κι αν δίνουμε μεγαλύτερη έμφαση σε κάποιες υποφωτισμένες πλευρές της υπόθεσης, το κάνουμε γιατί θεωρούμε πως αποδεικνύει όσα υποστηρίξαμε αρχικά. Η милитарιστική μετατόπιση της δημόσιας τάξης δεν είναι συγκυριακό γεγονός: δεν είναι μόνο ο κλασικός αντιτσιγγανικός ρατσισμός των μπάτσων, σε συνδυασμό με την «κακιά στιγμή». Έχουμε τη γνώμη ότι πρόκειται για κάτι ποιοτικά διαφορετικό: η βαριά κληρονομιά της «μάχης του Έβρου» (την θυμάστε;) και της εποχής covid-19, με το ανεβοκατέβασμα του διακόπτη «βγαίνετε-δε βγαίνετε στο δημόσιο χώρο» έχουν επιδράσει αποφασιστικά στους συσχετισμούς δύναμης. Να πάμε σε πιο κοντινά παραδείγματα; Να υπενθυμίσουμε την αστυνομική διαχείριση των διαδηλώσεων στο κέντρο της Αθήνας; Να δείξουμε τα «κάποτε-«άβατα»;

Ας πάμε παρακάτω. Συσχετίζουμε τον милитарιστικό παροξυσμό του συμπλέγματος της ασφάλειας με το πιο πρόσφατο ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης, τα τελευταία τρία χρόνια. Με την εξής έννοια: μαζικές προλεταριακές φιγούρες, όπως οι μετανάστριες κι οι τσιγγάνοι, που κινούνταν έτσι κι αλλιώς στο περιθώριο της νομιμότητας, πλέον έχουν βγει ιδεολογικά και πρακτικά εκτός νόμου. Η μεταχείριση των μεταναστών μετά τον Φεβρουάριο του 2020 και η ανάλογη αντιμετώπιση των καταυλισμών Ρομά ως «υγειονομικών βομβών» ήταν –και είναι– προληπτικές επιχειρήσεις στοχοποίησής τους ώστε να στριμωχτούν στο περιθώριο. Με ελάχιστα μέσα αναπαραγωγής, με περιορισμένες και διαρκώς επιτηρούμενες δυνατότητες κινητικότητας, το μίσος αυτών των υποκειμένων επιτρέπεται να ξεσπά μόνο προς τα μέσα –εναντίον της ίδιας τους της κοινότητας. Νομάδες από ανάγκη, κοινωνικοί εργάτες υπό απαγόρευση, αποτελούν τον νο1 στόχο του σιδερένιου βραχίονα του ελληνικού κράτους –και όχι μόνο.

Κι είναι μέσα σ' αυτή την συγκυρία που εμφανίζονται μερικές ακόμα παράξενες συμμετρίες στην αντιμετώπισή τους. Από την μία μεριά, στα τέλη του περασμένου Δεκεμβρίου εξέπνευσε, με κυβερνητική απόφαση, το πρόγραμμα "Estia", το οποίο εξασφάλιζε τη διαμονή χιλιάδων μεταναστών σε διαμερίσματα αστικών

κέντρων, αφήνοντας πάνω από πέντε χιλιάδες ανθρώπους άστεγους. Όπως αιτιολόγησε την απόφαση ο γενικός γραμματέας υποδοχής αιτούντων άσυλο του υπουργείου, Μάνος Λογοθέτης, «...ο αριθμός των αιτούντων άσυλο που έρχονται στη χώρα έχει μειωθεί (λόγω των pushbacks, φυσικά –προσθέτουμε) και δεν μπορεί να υπάρχει σύστημα υποδοχής δύο ταχυτήτων, όπου ο μισός πληθυσμός μένει σε διαμερίσματα και ο μισός σε δομές. Αυτό δεν είναι δίκαιο, πρέπει να λαμβάνουν όλοι το ίδιο επίπεδο υπηρεσιών...». Αφήνουμε ασχολίαστο αυτό το τελευταίο.

Από την άλλη μεριά, 9.000 οικογένειες Ρομά –υπολογίζονται σε 50.000 άτομα συνολικά– κινδυνεύουν άμεσα με εξώσεις αφού αδυνατούν να αποπληρώσουν τα δάνεια που πήραν από τις τράπεζες την περίοδο 2003-2006. Τι συνέβη τότε; Το ελληνικό κράτος εκκένωσε δεκάδες καταυλισμούς στην Αθήνα και αλλού, οι οποίοι βρισκόταν στην άμεση περίμετρο έργων για τους Ολυμπιακούς του 2004, και σε αντάλλαγμα δεσμεύθηκε ότι θα εγγυηθεί τραπεζικά δάνεια για την μετεγκατάστασή τους σε μικρά διαμερίσματα στα προάστια. Η εγγύηση των δανείων ήταν απαραίτητη, μιας και οι τράπεζες δεν επρόκειτο να δώσουν δάνεια σε ανθρώπους που επ' ουδενί δεν κάλυπταν τα σχετικά κριτήρια, χωρίς κρατική παρέμβαση. Φυσικά οι εγγυήσεις δε δόθηκαν ποτέ – κι έτσι δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι κινδυνεύουν να επιστρέψουν σε αυτοσχέδιους καταυλισμούς. Άλλωστε ποιός θυμάται πλέον τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και, πάνω απ' όλα, «ποιός χέζει τους γύφτους»; Ως γνωστόν ούτε να ενταχθούν θέλουν ούτε να δουλέψουν «τίμια».

Θα έλεγε κανείς ότι τα δύο παραδείγματα παραπάνω θα αποτελούσαν πεδίο δόξης λαμπρό για την αριστερά του κράτους. Να μεσολαβήσει τα αιτήματα, να γίνουν τα σχετικά κονέ και τα λοιπά. Ειδικά στην περίπτωση των επαπειλούμενων εξώσεων των τσιγγανικών οικογενειών, οι οποίες μεταφράζονται και σε μια διόλου ευκαταφρόνητη δεξαμενή ψηφοφόρων. Φευ, όμως. Η αριστερά του κράτους, αφού υποστήριξε ολόψυχα τα υγειονομικά πραξικοπήματα, ήταν πολύ απασχολημένη με την υπερψήφιση του έκτακτου χριστουγεννιάτικου επιδόματος, ύψους 600 ευρώ, για μπάτσους και λιμενικούς, που αποφάσισε η κυβέρνηση! Και σαν καλή υπηρέτρια του κράτους που είναι, δεν πτοήθηκε καν από την «σύμπτωση» της κατάθεσης της σχετικής τροπολογίας, την ίδια μέρα με τον θάνατο, όπως αποδείχθηκε, πυροβολισμό του Κώστα Φραγκούλη! Κατά τ' άλλα, τα γνωστά: «οι ζωές τους μετράνε», «ο Μητσστάκης κι η αστυνομία του φταίνε» και άλλα τέτοια φαιδρά. Στα χέρια της αριστεράς, ακόμα και τα πιο κολασμένα τμήματα της πολυεθνικής εργατικής τάξης μετατρέπονται σε καλοκάγαθους κλόουν, χρήσιμους μόνο για να γεμίζουν «επικοινωνιακό

χρόνο» στα social media. Φυλετικοποιημένες καρικατούρες, ξεγυμνωμένες από το μίσος και τα πάθη τους. Εκτός νόμου για το κράτος, εκτός τάξης για την αριστερά.

Κλείνοντας αυτή την αναφορά, ας συγκροτήσουμε την μεγάλη εικόνα της συγκυρίας. Την ιστορική στιγμή που η «λευκή» εργατική τάξη εξοικειώνεται με νέα επίπεδα μιζέριας, συνηθίζοντας στα ψηφιακά δελτία/pass, η «μαύρη» εργατική τάξη αντικρίζει την ολοφάνερη προγραφή της. Μια προγραφή με πεντακάθαρη πολιτική ευθύνη πλέον, την οποία υπογράφει ο στρατιωτικοποιημένος βραχίονας δημόσιας τάξης του ελληνικού κράτους. Μεταξύ σφαιρών για 20 ευρώ βενζίνη και fuel pass η ταξική απόσταση παραμένει μεγάλη μεν, αλλά στην πραγματικότητα είναι μια παράλληλη πορεία υποτίμησης με διαφορετική ένταση και πύκνωση βίας.

Να πούμε ότι η «μαύρη» εργατική τάξη είναι εικόνα από το μέλλον και της «λευκής»; Η αλήθεια είναι ότι σκεφτόμαστε να πούμε κάτι άλλο για κλείσιμο: κοιτάξτε προσεκτικά πως πενθούν αυτοί οι άνθρωποι. Οι τσιγγάνοι ξευχτάνε και μοιρολογούν τον νεκρό τους, όπως συνηθίζονταν και σ' αυτήν εδώ την κοινωνία μέχρι πριν μερικές δεκαετίες. Συμμετέχουν μαζικά σε μια τελετουργία όπου ο νεκρός (ξανα)ζει μέσα από τις διηγήσεις, το θρήνο και τις κατάρες τους. Δεν στέκονται βουβοί/ες μπροστά στην απώλεια, δεν τηλεφωνούν στο γραφείο τελετών για ν' αναλάβει να διεκπεραιώσει επαγγελματικά τη διαδικασία. Αναλαμβάνουν οι ίδιες κι οι ίδιοι αυτό το τεράστιο ψυχικό βάρος. Μ' αυτό τον τρόπο επανασυγκροτούνται σαν κοινότητα, κουβαλώντας ο καθένας κι η καθεμιά ένα μέρος αυτού του φορτίου.

Η κοινότητα της εργατικής τάξης συγκροτείται (και) πάνω στη συλλογική διαχείριση του πόνου. Είναι κι αυτή μέρος της συλλογικής μας δύναμης...